ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യോ വിദ്യാശ്രുതസമ്പന്ന ആത്മവാൻ നാനുമാനികഃ।
മായാമാത്രമിദം ജ്ഞാത്വാ ജ്ഞാനം ച മയി സന്ന്യസേത് ॥ **1** ॥

ജ്ഞാനിനസ്ത്വഹമേവേഷ്ടഃ സ്വാർഥോ ഹേതുശ്ച സമ്മതഃ।
സ്വർഗശ്ചൈവാപവർഗശ്ച നാൻയോഽർഥോ മദൃതേ പ്രിയഃ ॥ **2** ॥

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസംസിദ്ധാഃ
പദം ശ്രേഷ്ഠം വിദുർമമ।
ജ്ഞാനീ പ്രിയതമോഽതോ മേ
ജ്ഞാനേനാസൗ ബിഭർതി മാം ॥ **3** ॥

തപസ്തീർഥം ജപോ ദാനം പവിത്രാണീതരാണി ച।
നാലം കുർവന്തി താം സിദ്ധിം യാ ജ്ഞാനകലയാ കൃതാ ॥ **4** ॥

തസ്മാജ്ജ്ഞാനേന സഹിതം ജ്ഞാത്വാ സ്വാത്മാനമുദ്ധവ।
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനസമ്പന്നോ ഭജ മാം ഭക്തിഭാവിതഃ ॥ **5** ॥

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയജ്ഞേന മാമിഷ്ട്വാഽഽത്മാനമാത്മനി।
സർവയജ്ഞപതിം മാം വൈ സംസിദ്ധിം മുനയോഽഗമൻ ॥ **6** ॥

ത്വയ്യുദ്ധവാശ്രയതി യസ്ത്രിവിധോ വികാരോ
മായാന്തരാഽഽപതതി നാദ്യപവർഗയോർയത് ।
ജൻമാദയോഽസ്യ യദമീ തവ തസ്യ കിം സ്യു -
രാദ്യന്തയോർയദസതോഽസ്തി തദേവ മധ്യേ ॥ **7** ॥

ഉദ്ധവ ഉവാച
ജ്ഞാനം വിശുദ്ധം വിപുലം യഥൈത -
ദ്വൈരാഗ്യവിജ്ഞാനയുതം പുരാണം ।
ആഖ്യാഹി വിശ്വേശ്വര വിശ്വമൂർതേ
ത്വദ്ഭക്തിയോഗം ച മഹദ്വിമൃഗ്യം ॥ **8** ॥

താപത്രയേണാഭിഹതസ്യ ഘോരേ
സന്തപ്യമാനസ്യ ഭവാധ്വനീശ ।
പശ്യാമി നാൻയച്ഛരണം തവാംഘ്രി -
ദ്വന്ദ്വാതപത്രാദമൃതാഭിവർഷാത് ॥ **9** ॥

ദഷ്ടം ജനം സമ്പതിതം ബിലേഽസ്മിൻ
കാലാഹിനാ ക്ഷുദ്രസുഖോരുതർഷം ।
സമുദ്ധരൈനം കൃപയാഽഽപവർഗ്യൈ -
ർവചോഭിരാസിഞ്ച മഹാനുഭാവ ॥ **10** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഇത്ഥമേതത് പുരാ രാജാ ഭീഷ്മം ധർമഭൃതാം വരം ।
അജാതശത്രുഃ പപ്രച്ഛ സർവേഷാം നോഽനുശൃണ്വതാം ॥ **11** ॥

നിവൃത്തേ ഭാരതേ യുദ്ധേ സുഹൃന്നിധനവിഹ്വലഃ ।
ശ്രുത്വാ ധർമാൻ ബഹൂൻ പശ്ചാൻമോക്ഷധർമാനപൃച്ഛത ॥ **12** ॥

താനഹം തേഽഭിധാസ്യാമി ദേവവ്രതമുഖാച്ഛ്രുതാൻ ।
ജ്ഞാനവൈരാഗ്യവിജ്ഞാനശ്രദ്ധാഭക്ത്യുപബൃംഹിതാൻ ॥ **13** ॥

നവൈകാദശ പഞ്ച ത്രീൻ ഭാവാൻ ഭൂതേഷു യേന വൈ।
ഈക്ഷേതാഥൈകമപ്യേഷു തജ്ജ്ഞാനം മമ നിശ്ചിതം ॥ **14** ॥

ഏതദേവ ഹി വിജ്ഞാനം
    ന തഥൈകേന യേന യത്।
സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപ്യയാൻ പശ്യേദ്
    ഭാവാനാം ത്രിഗുണാത്മനാം ॥ **15** ॥

ആദാവന്തേ ച മധ്യേ ച സൃജ്യാത് സൃജ്യം യദൻവിയാത്।
പുനസ്തത്പ്രതിസങ്ക്രാമേ യച്ഛിഷ്യേത തദേവ സത് ॥ **16** ॥

ശ്രുതിഃ പ്രത്യക്ഷമൈതിഹ്യമനുമാനം ചതുഷ്ടയം।
പ്രമാണേഷ്വനവസ്ഥാനാദ് വികൽപാത് സ വിരജ്യതേ ॥ **17** ॥

കർമണാം പരിണാമിത്വാദാവിരിഞ്ചാദമംഗലം।
വിപശ്ചിന്നശ്വരം പശ്യേദദൃഷ്ടമപി ദൃഷ്ടവത് ॥ **18** ॥

ഭക്തിയോഗഃ പുരൈവോക്തഃ പ്രീയമാണായ തേഽനഘ।
പുനശ്ച കഥയിഷ്യാമി മദ്ഭക്തേഃ കാരണം പരം ॥ **19** ॥

ശ്രദ്ധാമൃതകഥായാം മേ ശശ്വൻമദനുകീർതനം।
പരിനിഷ്ഠാ ച പൂജായാം സ്തുതിഭിഃ സ്തവനം മമ ॥ **20** ॥

ആദരഃ പരിചർയായാം സർവാംഗൈരഭിവന്ദനം।
മദ്ഭക്തപൂജാഭ്യധികാ സർവഭൂതേഷു മൻമതിഃ ॥ **21** ॥

മദർഥേഷ്വംഗചേഷ്ടാ ച വചസാ മദ്ഗുണേരണം।
മയ്യർപണം ച മനസഃ സർവകാമവിവർജനം ॥ **22** ॥

മദർഥേഽർഥപരിത്യാഗോ ഭോഗസ്യ ച സുഖസ്യ ച।
ഇഷ്ടം ദത്തം ഹുതം ജപ്തം മദർഥം യദ് വ്രതം തപഃ ॥ **23** ॥

ഏവം ധർമൈർമനുഷ്യാണാ -
മുദ്ധവാത്മനിവേദിനാം।
മയി സഞ്ജായതേ ഭക്തിഃ
കോഽന്വയോഽർഥോഽസ്യാവശിഷ്യതേ ॥ **24** ॥

യദാഽഽത്മന്യർപിതം ചിത്തം ശാന്തം സത്ത്വോപബൃംഹിതം।
ധർമം ജ്ഞാനം സവൈരാഗ്യമൈശ്വർയം ചാഭിപദ്യതേ ॥ **25** ॥

യദർപിതം തദ് വികൽപേ ഇന്ദ്രിയൈഃ പരിധാവതി।
രജസ്വലം ചാസന്നിഷ്ഠം ചിത്തം വിദ്ധി വിപർയയം ॥ **26** ॥

ധർമോ മദ്ഭക്തികൃത് പ്രോക്തോ
ജ്ഞാനം ചൈകാത്മ്യദർശനം।
ഗുണേഷ്വസംഗോ വൈരാഗ്യ -
മൈശ്വർയം ചാണിമാദയഃ ॥ **27** ॥

ഉദ്ധവ ഉവാച
യമഃ കതിവിധഃ പ്രോക്തോ നിയമോ വാരികർശന।
കഃ ശമഃ കോ ദമഃ കൃഷ്ണ കാ തിതിക്ഷാ ധൃതിഃ പ്രഭോ ॥ **28** ॥

കിം ദാനം കിം തപഃ ശൗർയം
കിം സത്യമൃതമുച്യതേ।
കസ്ത്യാഗഃ കിം ധനം ചേഷ്ടം
കോ യജ്ഞഃ കാ ച ദക്ഷിണാ ॥ **29** ॥

പുംസഃ കിംസ്വിദ് ബലം ശ്രീമൻ ഭഗോ ലാഭശ്ച കേശവ।
കാ വിദ്യാ ഹ്രീഃ പരാ കാ ശ്രീഃ കിം സുഖം ദുഃഖമേവ ച ॥ **30** ॥

കഃ പണ്ഡിതഃ കശ്ച മൂർഖഃ കഃ പന്ഥാ ഉത്പഥശ്ച കഃ।
കഃ സ്വർഗോ നരകഃ കഃ സ്വിത് കോ ബന്ധുരുത കിം ഗൃഹം ॥ **31** ॥

ക ആഢ്യഃ കോ ദരിദ്രോ വാ കൃപണഃ കഃ ക ഈശ്വരഃ।
ഏതാൻ പ്രശ്നാൻ മമ ബ്രൂഹി വിപരീതാംശ്ച സത്പതേ ॥ **32** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഹിംസാ സത്യമസ്തേയമസംഗോ ഹ്രീരസഞ്ചയഃ।
ആസ്തിക്യം ബ്രഹ്മചർയം ച മൗനം സ്ഥൈർയം ക്ഷമാഭയം ॥ **33** ॥

ശൗചം ജപസ്തപോ ഹോമഃ ശ്രദ്ധാഽഽതിഥ്യം മദർചനം।
തീർഥാടനം പരാർഥേഹാ തുഷ്ടിരാചാർയസേവനം ॥ **34** ॥

ഏതേ യമാഃ സനിയമാ ഉഭയോർദ്വാദശ സ്മൃതാഃ।
പുംസാമുപാസിതാസ്താത യഥാകാമം ദുഹന്തി ഹി ॥ **35** ॥

ശമോ മന്നിഷ്ഠതാ ബുദ്ധേർദമ ഇന്ദ്രിയസംയമഃ।
തിതിക്ഷാ ദുഃഖസംമർഷോ ജിഹ്വോപസ്ഥജയോ ധൃതിഃ ॥ **36** ॥

ദണ്ഡന്യാസഃ പരം ദാനം കാമത്യാഗസ്തപഃ സ്മൃതം।
സ്വഭാവവിജയഃ ശൗർയം സത്യം ച സമദർശനം ॥ **37** ॥

ഋതം ച സൂനൃതാ വാണീ കവിഭിഃ പരികീർതിതാ।
കർമസ്വസംഗമഃ ശൗചം ത്യാഗഃ സന്ന്യാസ ഉച്യതേ ॥ **38** ॥

ധർമ ഇഷ്ടം ധനം നൃണാം യജ്ഞോഽഹം ഭഗവത്തമഃ।
ദക്ഷിണാ ജ്ഞാനസന്ദേശഃ പ്രാണായാമഃ പരം ബലം ॥ **39** ॥

ഭഗോ മ ഐശ്വരോ ഭാവോ ലാഭോ മദ്ഭക്തിരുത്തമഃ।
വിദ്യാഽഽത്മനി ഭിദാബാധോ ജുഗുപ്സാ ഹ്രീരകർമസു ॥ **40** ॥

ശ്രീർഗുണാ നൈരപേക്ഷ്യാദ്യാഃ സുഖം ദുഃഖസുഖാത്യയഃ।
ദുഃഖം കാമസുഖാപേക്ഷാ പണ്ഡിതോ ബന്ധമോക്ഷവിത് ॥ **41** ॥

മൂർഖോ ദേഹാദ്യഹംബുദ്ധിഃ പന്ഥാ മന്നിഗമഃ സ്മൃതഃ।
ഉത്പഥശ്ചിത്തവിക്ഷേപഃ സ്വർഗഃ സത്ത്വഗുണോദയഃ ॥ **42** ॥

നരകസ്തമ ഉന്നാഹോ ബന്ധുർഗുരുരഹം സഖേ।
ഗൃഹം ശരീരം മാനുഷ്യം ഗുണാഢ്യോ ഹ്യാഢ്യ ഉച്യതേ ॥ **43** ॥

ദരിദ്രോ യസ്ത്വസന്തുഷ്ടഃ കൃപണോ യോഽജിതേന്ദ്രിയഃ।
ഗുണേഷ്വസക്തധീരീശോ ഗുണസംഗോ വിപർയയഃ ॥ **44** ॥

ഏത ഉദ്ധവ തേ പ്രശ്നാഃ സർവേ സാധു നിരൂപിതാഃ।
കിം വർണിതേന ബഹുനാ ലക്ഷണം ഗുണദോഷയോഃ।
ഗുണദോഷദൃശിർദോഷോ ഗുണസ്തൂഭയവർജിതഃ ॥ **45** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥